

Ivo Fencel

Devět spisovatelů a desátý kritik

Protože každý neholduje Dostojevskému a ne každý hltá Gustava Flauberta, ačkoli ten sepsal dokonce předlohu k seriálu Byli jednou dva písari, máme v záloze legendární Červenou knihovnu, ale spanilou hrdinkou MÝCH snů bývala spíš Studentka Bláza Knihovny šťastných dívek a ještě dnes mnohým doporučuji umolousaný výtisk Lidunčina tajemství. Obdivuji taky Právničku Evu a s nostalgii já zhltnu obě její pokračování Evino srdce bloudí a Evino vykoupení. A jednou takhle v sobotu se rozletěly dveře našeho zahradního domku v Čerčanech a koukám, stojí tu ON. S kšiltovkou, s lulkou v koutku úst. Kdo jiný, než můj málem pohřbený už strýček Jerry Ženíšek, starý a zkušený mládenec. „Kdo se ožení, lituje,“ říkal mi po celé dětství. „A kdo se neožení, strejdo?“ „Lituje ještě víc.“

Oněměle zíral nad balíkem Knihovny šťastných dívek. „Já ti to, synovče, hodím do kamen. Jindra divoška? Jsem kritik. Já – to - neunesu. Jsi zaostalý jako Megalodon? Nezvládáš snad dešifrovat podřadnost balastu? Hedina jarní píseň, hu! Já když tě vidím, prahnu být Koniáš 21. věku a pálit a pálit Jožku, co se vdala.“

Ženíšek se neoženil, zato byl kritik a sám F. X. Šalda o něm prý řekl: „Rozliší kvalitu, má budoucnost.“ A přitom měl Jerry dost divný vedlejšák. Byl kasař. Odseděl si čtyři roky na Borech, a když ho pro skvělé chování pustili, vystudoval teprve vědu, takže co arbitr Petronius uchopil Dědičku milionů a šup. Hořela v krbu.

Barbarství! Netolerance! Avšak už byl takový. Rázný. A já neučinil pálení přítrž, jen jsem se rozplakal. Smál se. „Třibit vkus třeba je, přinesu ti Prousta.“ A když jsem večer usnul, zdál se mi sen: Smrákalo se a v zahradním domku se skvěl nápis VÍTEJTE a navštěvovali nás spisovatelé. Hned první byl Edgar Allan Poe a vlastně jsme ho se Ženíškem vyvolali při spiritistické seanci. „Čeho si přejete?“ zeptal se strýc, když Edgara prvně spatřil, a Poe shlížel ke knize Zkrocená svěhlavička. „To se bude tedy číst ještě v Evropě 21. století?“

Ani po smrti tedy nebyl dezorientován a jeho výsostně racionální mozek pracoval jako hodinky, i když se nacházel pouze v duchovní podobě. „Čeho?“ zopakoval strýc.

„Trochy peněz.“

„Ven!“

Poe zmizel, nebo přesně řečeno praskl. Jako mýdlová bublina. Povídám: „Mohli jsme...“ Strýc mě zarazil a vyvolával dál; za Edgarem následovali Wells a Bradbury. Naštěstí zůstali i na Onom světě bohatí, ale ten první stále chtěl stálý socialismus a druhý stálé dětství. Co

horšího, vynořovali se další mátohy. Dumas chtěl dámu či „prostě ženskou“ a Charles Dickens živé, obdivné obecnstvo, aby šarmantně předčítal a malinko se naparoval. Chesterton přiletěl taky, ale nevěřil, že dál existuje, a Verne chtěl za každou cenu zpět do Amiensu, aby spisoval ve věži ze slonoviny. Anglická královna rafinovaných detektivek Agatha se zhmotnila v koutě, ihned ale vylezla na stůl a zvěstovala, že u nás objeví svět konečně oproštěný od vražd. „Je tu?“ mumlala.

„Kupodivu se vraždí dál, ale prodaly se už dvě miliardy vašich knih,“ odbyl ji Ženíšek. „Snad to pomůže. A čeho si žádáte?“ dodal. Puk! Byla v čudu.

Také Gustav Meyrink se chtěl vrátit, ale do milované Prahy, na niž dojatě vzpomínal i v záhrobním kosmu. Zkrátka a dobře, každému něco chybělo a každý si přál zrovna to, co na Pravdě Boží neměl. Mimo to zdůrazňovali, jak je prý u nich narvaná čekárna, a někteří nás tam chtěli vlákat. Až se stalo a hrůzo, třásl jsem se tváří v tvář davu zapuzených spisovatelů, kteří bez ustání lamentovali. Ženíšek rovnou omdlel. Já si dodal odvahy: „Dost. JÁ jsem kritik hmotného světa a to vám nechám, že jste psali na úrovni. Nejste Knihovna šťastných dívek. I kaju se!“ Strýc se vtom vzpamatoval, zazubil se a přitakal. I mátohy se usmály.

„To rádi slyšíme,“ řekl Poe. „A kdo nám splní přání? Kdo odstraní ty NAŠE neduhy?“

„Já to nebudu!“ zařval Ženíšek a chytil amerického poeta za nákrčník. „Běž, barde, a ukuj román! Koukej se do toho about a řekni mi: proč s jen děláš skoro pořád jen povídky? Do komory. Ještě musíš vyrůst. Jáma nestačí. Ani kyvadlo. Dospěj! A dříve nám nesmíš na oči. Jestli to nezvládneš, už se neukazuj.“ Poe zmizel.

Bradbury kupodivu taky. Dumase poplácal Ženíšek po ramenou - a nic víc. Dickensovi drze řekl: „O skutečném životě nevíš všechno.“

„Jako dítě jsem pracoval,“ namítl Dickens.

„Dobře, ale nikdy jsi nebyl v kůži opravdového kasaře. A dělníka. Pletu se? Možná bys taky už mohl na Onom Světě přestat se stálým předčítáním svých děl, co myslíš?“ „Ale co mi tu zbude?“ Avšak Ženíšek ho neposlouchal a šel k Chestertonovi: „Jsi myslitel, ale před životem utíkáš. Zrovna jako Verne.“ „A já?“ skočila do toho Agatha.

„Ty nejvíc. Vždyť tvé vraždy šustí papírem.“

„A toto ne?“ vyhrkla bába, mávala knížkou Deník kvitánky Pavly, a jelikož i v záhrobí hoří krb, putovala do plamenů taky Sekundantka Katka. „Otruby,“ hulákala Christie a plameny

vířily, poskakovaly a praskaly. Bradbury se smál a 451 stupňů Fahrenheita je vážně teplota, při níž se vznítí takřka každý papír. A Meyrink?

Mlčel, vypadal záhadně a snil v bdělém stavu. „Probud' se!“ navrhl jsem. „Jdeme do tvé vytoužené Prahy.“ Ale on neodpovídal a jen stál jako figurína.

„Pojďme,“ řekl Ženíšek. „A upozorňujeme, že nastaly nové časy. Ale mám návrh. Vyzvedni Golema, kandiduj na Hrad (budu tvůj mluvčí) a vyhlas království. Korunujeme tě.“ A Meyrink šel tím labyrintem snu do zlaté Prahy, ale nedostal se daleko. Hned na Národní třídě ho zastavil jakýsi bodrý Čech a ptal se, proč táhne na vodičku za sebou hliněného kolosa.

Meyrink odsekl: „Hrad padne. Svatý Václav by jistě byl dobrý, ale Magický Gustav bude lepší.“

„Mýlíš se,“ odpověděl pan Brouček. „My tě tu nechceme.“

„Ale! Což zvítězí hrubá síla, tupost a nenávisť nad krásou kouzla a mystikou?“

„Ano.“

Zahřmělo, já se probudil a čtu dnes jen dobré knihy. Že je jich.

A Ženíšek? Přece se oženil, takže je sám objektem kriti